

סוטה לג

משה שווערד

1. שו"ע אורח חיים - סימן קא

(ב) לא יתפלל בלבו לבד, אלא מחתך הדברים בשפתו ומשמיע לאזניו בלחש, ולא ישמיע קולו; ואם אינו יכול לכונן בלחש, מותר להגביה קולו; וה"מ בינו לבין עצמו, אבל בצבור, אסור, דאית למטרד צבורא: הגה - ואם משמיע קולו בביתו כשמתפלל, כדי שילמדו ממנו בני ביתו, מותר (טור):

• משנה ברורה סימן קא

(ו) ולא ישמיע - דכתיב בתפילת חנה רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע וכל המשמיע קולו בתפלתו ה"ז מקטני אמנה כאלו אין מאמין שהקב"ה שומע תפלת לחש וכל המגביה קולו בתפלתו ה"ז מנביאי השקר שהיה דרכו לצעוק בקול לע"ז שלהן ועיין בברכי יוסף ובה"א דלכתחילה צריך להתפלל בלחש כ"כ שאף חבירו העומד בסמוך לו לא יהיה יכול לשמוע ומ"מ אם א"א לו לכונן בענין זה יש לו לעשות בענין שיכול לכונן אך שיזהר שלא יטריד לאחרים וכדלקמיה:

• משנה ברורה סימן קא

(ז) קולו - ואפילו בפסוקי דזמרה טוב שלא להרים קול כי הקב"ה שומע בלחש לא כאותם המגביהים קולם יותר מדאי ומיהו בשבת שנוהגים שאחד אומר פסוקי דזמרה בקול רם שפיר דמי [פמ"ג]:

• ביאור הלכה סימן קא ד"ה ואם

ואם אינו יכול לכונן בלחש - עיין במ"ב בשם הט"ז ולפי מה דאיתא בזוהר שאם מגביה קולו בתפילה כ"כ עד שחבירו יכול לשמוע אין תפילתו נשמעת למעלה נ"ל שאין לסמוך על קולו של הט"ז ולענין קושיתו דמקשה על הרא"ש עיין בפרישה ויתיישב לך ובפרט לפי מה דמשמע בביאור הגר"א בסעיף זה ובסעיף ג' בהג"ה דלדעת הרשב"א והטור לא נמצא בהגמרא דיהא מותר להגביה הקול במקום שאינו יכול לכונן עכ"פ בדינו של הט"ז בודאי יש להחמיר בזה. אך דברי הגר"א צע"ק דבטור מוכח בהדיא דמותר להגביה הקול ואולי י"ל דכונתו לשיטת הטור אין לדין זה מקור מהגמרא:

• ביאור הלכה סימן קא ד"ה דאית

דאית למיטרד ציבורא - אלא אם אינו יכול לכונן בלחש ילך ויתפלל בביתו בקול [פרישה] וההיא דס"א ע"כ מיירי שגם בביתו ובקול אינו יכול לכונן מרוב טרדותיו. ומ"מ האידנא אין לנו להורות היתר זה להתפלל ביחיד ולעורר הכונה שילמדו ממנו אחרים אם לא גדול הדור ומפורסם שכל מעשיו לש"ש כ"כ הפמ"ג:

2. שו"ע אורח חיים - סימן קא

(ד) יכול להתפלל בכל לשון שירצה, וה"מ בצבור, אבל ביחיד לא יתפלל אלא בלשון הקודש; וי"א דה"מ כששואל צרכיו, כגון שהתפלל על חולה או על שום צער שיש לו בביתו, אבל תפלה הקבועה לצבור, אפילו יחיד יכול לאומרה בכל לשון; וי"א דאף יחיד כששואל צרכיו יכול לשאול בכל לשון שירצה, חוץ מלשון ארמי:

• משנה ברורה סימן קא

(יג) בכל לשון - ומצוה מן המובחר הוא דוקא בלשון הקודש ועיין בסימן ס"ב ס"ב ובמשנה ברורה שם מה שכתבנו בשם האחרונים בזה וגם עיין בתשובת חת"ס או"ח סי' פ"ד ופ"ו שהאריך בכמה ראיות דמה שהתירו להתפלל בכל לשון היינו דוקא באקראי אבל לקבוע בקביעה תמידית ולהעמיד ש"ץ ולהשכיח לה"ק לגמרי זה א"א בשום אופן עי"ש ועוד מחמת כמה וכמה טעמים נכוחים האריכו כל גאוני הזמן בספר דברי הברית והסכימו שאיסור גמור הוא לעשות כן ולאפוקי מכתות חדשות שנתפרצו מחוץ למדינה בזה והעתיקו את כל נוסח התפלה ללשון העמים ועבירה גוררת עבירה שדלגו הברכה של קבוץ גלויות וברכת ולירושלים עירך וכשם שרוצים להשכיח זכרון ירושלים כן רוצים להשכיח לשה"ק מישראל פן יגאלו בזכות שלא שינו את לשונם הקב"ה ישמרנו מדיעות אפיקורסות כאלו ועיין בבה"ל:

(יד) שירצה - והוא שיבין אותו הלשון על בוריו אבל בלשון הק' יוצא אפילו אינו מבין הלשון:

(טו) אלא בלה"ק - לפי שאין מלאכי השרת נזקקין ללשון ארמית וה"ה שאר לשונות חוץ מלשה"ק אבל צבור א"צ מליץ שהקב"ה בעצמו מקבל תפלתם:

(יז) הקבועה - דכיון שהתפילה קבועה לצבור הקב"ה בעצמו פונה אליה אפילו שלא בזמן שהצבור מתפלל:

(יה) דאף יחיד - דס"ל דהמלאכים מכירין בכל לשון רק שאין נזקקין לארמית שמגונה בעיניהם. ומשו"ה מותרות הנשים להתפלל בשאר לשונות:

(יט) ארמי - ובצבור מותר אף לשון ארמי. ובזה אתי שפיר מה דאומרים יקום פורקן וברוך שמיא בצבור וכדומה [פמ"ג]. ולפ"ז אם מתפלל בביתו אין יכול לאמר שום יקום פורקן. וכן מוכח באור זרוע הגדול בהלכות שבת סי' נ':

• **ביאור הלכה סימן קב ד"ה יכול**

יכול להתפלל בכל וכו' - עיין במ"ב וכתב במ"א בשם הס"ח דמוטב להתפלל בלשון שמבין אם אינו מבין בלשה"ק ומוכח בס"ח סימן תקפ"ח דהיינו דוקא אם הוא י"ש ורצונו בזה הוא רק כדי שיתפלל בכונה אבל אם אינו בכוונה גוונא תפלל בלה"ק והטעם כי לה"ק יש לו סגולות רבות מכל לשונות והוא הלשון שהקב"ה מדבר בו עם נביאיו כמו שכתב הרמב"ן בפ' תשא וחז"ל אמרו בלה"ק נברא העולם כדכתיב לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת וגם כשתקנו כנה"ג את נוסח התפלה היו ק"ך זקנים ומהם כמה נביאים והמה נימנו על כל ברכה בתיבותיה ובצירופי אותיותיה בכמה סודות נעלמות ונשגבות וכשאנו אומרים דברים אלו כלשונם של כנה"ג אף שאין אנו יודעין לכוין מ"מ עלתה לנו תפלינו כהוגן כי התיבות בעצמן פועלין קדושתן למעלה משא"כ כשמתפללין בלע"ז:

3. **ספר איזהו מקומן**

לימא קסבר רבי כל התורה בכל לשון
נאמרה וכו' לימא קסברי רבנן כל
התורה בלשון הקדש נאמרה:

(א) בביאור הספק אי נאמרה התורה בלשון הקדש או בכל לשון - יעוי' תוס' ברכות יג. (ד"ה נלשון הקדש) לפי דאיתא בשבת פח: שכל דיבור שיצא מפי הקב"ה בשעת מתן תורה נחלק לשבעים לשונות.

וביאר הדבר שאול (נט. ו.) דכו"ע ודאי מדור דעיקר אמירת תורה למשה מפי הגבורה היה בלשון הקדש, אלא דנחלקו לאחר שנתחלקה לשבעים לשון האם יש חשיבות לשאר הלשונות כלשון הקדש, או שעיקר חשיבותה בלשה"ק בלבד. וראה עוד קר"א (צט"ד). מיהו ביאור התוס' בברכות הוא אליבא דשיטת רוב הראשונים, אך יעוי' בדברינו בסמוך דהשטמ"ק בשם הראב"ד פירש שאין הנידון לענין התורה שניתנה מפי הגבורה, אלא על הלימוד שלמד הקב"ה למשה ומשה לימד לבני ישראל.

(ב) שיטות הראשונים למאי נפק"מ בספק זה: א. רש"י (צסגין, וצנרכות יג., ומגילה יז:) פירש דלענין לקרותה בבית הכנסת. ותמהו הראשונים (תוס') צנרכות ומגילה, שאר ראשונים שס', תוס' שאנץ ותוס' הרא"ש צסגין) דהלא

חיוב קריאת התורה הוא מדרכנן גרידא מתקנת עזרא (צ"ק פב.). לכך פירשו הראשונים דהכוונה לפרשיות המחויבות לקרות מדאורייתא, כגון פרשת זכור, או כגון אלו המוזכרין במתני' מקרא ביכורים וידוי מעשר ופרשת חליצה.

(ב.) בביאור דעת רש"י - כתב תוס' הרא"ש שאף הוא נתכוין לקריאות התורה בכיהכנס' המחויבות מן התורה כגון זכור ופרה. ולכאורה יש לפרש סברת רש"י עפ"י דאיתא בב"ק פב. שיסוד קריאת התורה היה בימי משה שהלכו ג' ימים בלא תורה ועמדו נביאים שביניהם ותקנו שיהיו קורין בתורה וכו', וס"ל לרש"י דכה"ג חשיב נמי דאורייתא. וכן משמע סברת הב"ח (סי' תרפ"ט), גרם המג"א (ריש סי' קל"ה) נקט שתקנת נביאים דהתם אינה דאורייתא - עי"ש מחצית השקל.

ובקר"א בסוגיין נקט לפירש"י שעיקר דין קריאת התורה בציבור הוא מן התורה, ומשה רק תיקן להם זמני הקריאה, ועזרא הוסיף עוד זמן קריאה.

4. ספר איזהו מקומן

ד'. ביאור חדש מצינו בשטמ"ק ברכות יג.
 בשם הראב"ד ז"ל "הא דדייקין וכו' אי
 נאמרה בכל לשון אם לא, לא על הכתיבה
 שכתב משה נאמרה, שהכל יודעים שלא
 נכתבה בספר אלא בלשה"ק וכו', אלא על
 התלמוד שלמדו הקב"ה למשה, ומשה לימד
 אותה לישראל, לפי שהיו בהם גרים משאר
 לשונות, האם היה מלמדה לכל אחד ואחד
 בלשונו וכאז"א יוצא ידי שינון בלשונו, או
 שמא לכולם שונה בלשה"ק ואין אדם יוצא
 ידי זהגית בו' אלא בלשון הקדש" עכ"ל.

5. ספר איזהו מקומן

ותפילה בכל לשון והאר"י לעולם אל
 ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי
 וכו' לא קשיא הא ביחיד הא בציבור:

א. פסק הרי"ף בברכות (מ. נלפ"ס טס)
 ותפילה בכל לשון היינו בציבור אבל
 ביחיד לא. ותמה רבינו יונה על מה שנהגו
 הנשים להתפלל בשאר לשונות, וכתב בשם
 רבני צרפת דכשהיחיד מתפלל אותו נוסח
 תפילה שמתפללין הציבור דייקין ליה
 כתפילת ציבור ויכול לאומרה בכל לשון, והא
 דלא ישאל צרכיו בלשון ארמי היינו כגון
 שמתפלל על החולה וכיו"ב, ונמצא לפי
 שיטה זו דשאלת צרכים ביחיד שלא בנוסח
 התפילה אסורה בכל לשון לבד מלשון
 הקדש.

ברם הרא"ש פ"ב דברכות (סי' ג') פליג
 דלעולם אף היחיד יוכל לשאול צרכיו

ולהתפלל בכל לשון, ודוקא בלשון ארמי
 קאמר רב יהודה שלא ישאל צרכיו שהיא
 מגונה בעיני המלאכים להזקק לו.

ב. טעם שלשון ארמי מגונה בעיניהם יותר
 משאר לשונות - כתב המעדני יו"ט (טס)
 אות ז') לפי שהיא קרובה ללשון הקדש
 ונשתבשה, לכך גרעה משאר לשונות. אלא
 שהגיה בקושיא דא"כ לשון ערבי יהא גם
 מגונה בעיניהם כפי שאמר הרמב"ם שהיא
 לשון הקדש משובש.

ובבאר שבע בסוגיין כתב דודאי אין לומר
 דלשון ארמי היא מגונה, דהא ניתנה בסיני
 כדאיתא בפרק כל כתבי, וכמה פעמים הוזכר
 בתורה לשון ארמי, וגם הרבה נביאים דברו
 ברוח הקדש בלשון ארמי כגון עזרא ודניאל,
 אלא י"ל דאדרבה לפי שרצה הקב"ה שלא
 יבינו המלאכים כשאנו אומרים תפילות נאות
 ושבחחות גדולות כגון קדיש, לפיכך תקנום
 בלשון ארמי כדי שלא יתקנאו בנו. וראה עוד
 בחי' אגדות למהר"ל. [ועי' לקמן ד"ה הא
 ביחיד, אות ב'].

6. ספר איזהו מקומן

ג. לדעת הראשונים הסוברים שלכל לשון חוץ מלשה"ק אין מלאכי השרת נזקקין - כתב מהרש"א ח"א כאן דצ"ל שנקט 'ארמי' לרבותא דאע"ג שהוא לשון חשוב שניתן מסיני, מ"מ אין נזקקין לו. ולשיטת הרא"ש יש לעיין מאי פריך הגמ' "ותפלה בכל לשון" וכו', הלא רב יהודה הפקיע רק לשון ארמי, וצ"ל דמ"מ משמע לגמ' דבכל לשון משמע ממש בכל הלשונות. ועי' קר"א ותורת הקנאות.

ד. המאירי בפי' המשנה כתב וז"ל "פירשו בגמ' דוקא בציבור אבל ביחיד דוקא בלשה"ק, ואף דבר זה אינו לעכב אלא שהדבר הדור לו, שבציבור ודאי הם בוררים הלשון השגור בפייהם והמבורר להם יותר, והכונה מצויה להם בכל ענין, אבל ביחיד אילו אתה מתירו בכל לשון יבור לו לשון העם, ויהא בעיניו כדיבור בעלמא ואין הכוונות מצויות בו" עכ"ל.

ולמדנו מדבריו ש'ארמית' לאו דוקא אלא כל לשון חוץ מלשה"ק, ועוד מובן מדבריו שס"ל דטעם שמלאכי השרת אין מבינים אינו עיקר הטעם הנוגע לעניינינו, אלא יתכן שהוא רק סיבה לגריעות הלשון, ועיקר הטעם הוא כדפירש.

7. ספר בניהו בן יהוידע על סוטה דף לג/א

אין מלאכי השרת נזקקין לו. פירוש יש מלאכי השרת ממונים על התפילות, להעלותם ולהצילם מיד המקטרגים הרודפים אחריהם, ואם התפלה בלשון ארמי אין נזקקין לה להצילה, ולכן אם המתפלל הוא אדם גדול, שאינו צריכה תפילתו שמירה מפני המקטרגים, אינה צריכה למלאכי השרת שיהיו נזקקין לה להצילה כי אין פוגעין בה, ולכן אין לו הפרש בין אומרה בלשון ארמי לבין אומרה בלשון הקודש, ולכן רשב"י היה מתפלל כמה תפילות בלשון ארמי. והא דתקינו תפילת יחא רעוא בלשון תרגום, וזה אומרה כל אדם, התם שאני, כיון דעיקרה היא תפילה בעד עולמות העליונים, מלאכי השרת נזקקין לה. והא דתקנו בסליחות בנוסח רחמנא וכו', ובנוסח מחי ומפי, תפילות בלשון תרגום, התם שאני, כיון דנתקנו אלו לציבור, דינם כתפילת אדם גדול שאמרנו, וגם מלאכי השרת נזקקין להם, כיון דהם של ציבור:

8. ספר איזהו מקומן

הא ביחיד והא בצבור. פרש"י יחיד צריך שיסייעוהו מלאכי השרת. וכן איתא במס' סנהדרין (מד:) לעולם יבקש אדם רחמים שיהו הכל מאמצין את כחו, ואל יהו לו צרים מלמעלה, ופרש"י שיסייעוהו מלאכי השרת לבקש רחמים, ושלא יהיו לו מסטינים למעלה. ובשו"ת מהר"י אסאד (סי' כא) הביא מזה ראיה להמנהג שאומרים בצבור בימי הסליחות מכניסי רחמים כו', וביום ב' דסליחות בהפזמון

מלאכי רחמים משרתי עליון חלו נא פני א' כו' אולי יחוס כו', דמבואר משם שאין שום קפידא, ואדרבה יש לעשות ולבקש רחמים דוקא בלשון זה. ועי' בשו"ת מהר"י מברונא (סי' ערה) ובמור וקציעה (סי' ג). וע"ע מה שכתבנו בענין זה בשמ"ב ובקונ"א (ח"ג סי' קכח סק"ז).

9. ספר שערים מציונים בהלכה

דף לג. שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי. הקשו התוס' במס' שבת (יב: ד"ה שאין) הא אפי' מחשבות שבלב אדם יודעין כו'. וברא"ש במס' ברכות (פ"ב ס"ב) כתב דמכירין הלשון, אלא דלשון זה מגונה בעיניהן להזקק לו, ועי' שם במעדני יו"ט. ועי' בפסקי התוס' כאן, דמלאכי השרת אינם מבינים כלל בלשון שאינו קודש, ויחיד לא ישאל צרכיו בלשון ארמי, אך תפלה שהוא ברבים הוי בכל לשון. ובחכמת שלמה תמה על

נאה כזה. ועי' בספר הפרדס לרש"י (סי' נז) דאומרים מכניסי רחמים בלה"ק, אע"פ שאומרים מחי ומסי כו' בלשון ארמי, וטעם הדבר לפי שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי.

10. מהרש"א חידושי אגדות מסכת סוטה דף לג עמוד א

יוחנן כ"ג שמע ב"ק מבית כו'. משמע להו דלאו מפי השכינה היה דא"כ נבואה הוה ואלו המעשים בבית שני היו שכבר בטלה הנבואה אז משמתו חגי וזכריה ומלאכי אבל בבת קול כדמסיק היו משתמשין גם לאחר חורבן בית שני כדמוכח פ"ק דיבמות וכן י"ל דמשתמשין היו במלאכים או כדמסיק גבריאל הוה ואע"ג דגבריאל יודע בלשון ארמי אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי דאפשר שהוא אינו ממונה לקבל התפלות להביאן לפני ית' ב"ה ודו"ק:

11. ספר ילקוט ישעיהו

ונהרג גסקלגם וכו'. הגאון רש"ל ראפפורט יפרש בספרו דקאי על קאיוס קאלוגולי קיסר רומי שגזר להעמיד צלמו בבית קה"ק, ואח"כ הרגו אותו הרומיים ומחו את שמו, ולכך קאמר הכא ובטלו גזירותיו, רק הא דשמעון הצדיק לא יעלה לפי חשבון הדורות. (מנחת יהודה. ועי' בילקוט המאירי).

12. ספר ילקוט ישעיהו

וכתבו אותה שעה וכו'. בתוספתא (פי"ג ב"ו) ובירושלמי (פ"ט הי"ג) איתא הא דוכתבו, על המעשה דיוחנן (עי"ש), ועי' רש"י ד"ה נצחו שכתב, ושמע יוחנן ב"ק כשהיה עובד עבודת יום הכפורים, ע"כ. ופשוט הוא דהאי וכתבו היינו לאחר יום הכיפורים כשסיפרו יוחנן כ"ג ושמעון הצדיק מה ששמעו, כתבו אותו העת, ולבסוף נמצא שכיוונו את אותה השעה.

13. ספר איזהו מקומן

והא יוחנן כהן גדול שמע ב"ק מבית ק"ק
נצחו טליא כו'. עי' ברש"י. והגאון בעל
שבות יעקב בחידושיו עיון יעקב הקשה מכאן
על הירושלמי יומא (פ"ה) והובא נמי בתוס'
ישנים (יומא לט:) דכתיב (אחרי טז-יז) "וכל
אדם לא יהיה באהל מועד", דאפי' מלאכים
דכתיב בהן (יחזקאל א-י) "ודמות פניהם פני
אדם", וכיאר דיש מחלוקת בזה עי"ש ולי
נראה דלא קשה מידי, דהרי כתיב "וכל אדם
לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקודש עד
צאתו", ומבואר מזה דכשאין כהן גדול שם
מותר למלאכים להיות שם, דנלמד מפסוק זה,
אבל סתם אנשים אסורים בכל עת לבא אל
הקודש כדכתיב (שם-ב) "ואל יבא בכל עת
וגו'", ומזה לא מרבינן מלאכים, וכאן איתא
דיוחנן כ"ג שמע בת קול מבית קדש הקדשים,
וכן שמעון הצדיק שמע בת קול מבית קדש
הקדשים, דהיינו שהקול יצא משם, והם היו
בשעה זו בעזרה, ולא קתני ששמעו בבית קדש
הקדשים. ועי' במאמר הבא.

14. ספר ילקוט ישעיהו

✓ והתניא יוחנן כהן גדול שמע ב"ק מבית קדש
הקדשים וכו'. ונראה מסוגיא זו
דפליג אמאי דאיתא בירושלמי ביומא פ'
הוציאו לו וכל אדם לא יהיה באהל אפילו
מלאכים וחיות דכתיב בהם ודמות פניהם פני
אדם לא יהיה באהל בקדשי קדשים רק
השכינה בעצמו, א"כ ע"כ צ"ל שאותו קול
ג"כ היה מפי הקב"ה בעצמו, א"כ לא מקשה
הש"ס הכא מידי אלא צ"ל דחולק, ובלא"ה
כתב היפה תואר בויקרא רבה סוף פ' כ"א
שיש חילוק דיעות בזה, [עיי"ל דדוקא אם] ✓
מתלבשין בדמות אדם אז אין יכולין ליכנס
לבית קדשי הקדשים. (עיון יעקב).

• SEE ALSO MMs TO YUMA 43

15. ספר איזהו מקומן

✓ **אחרי** דרך מבוא השמש מקום שחמה
זורחת ר"א אמר וכו' מקום
שהחמה שוקעת - מהרש"א תמה על פירש"י
בחומש (דנח"ס יא. ל.) שפירש כל הפרשה כר'
יהודה דהר גריזים והר עיבל מופלגים
ורחוקים מן הירדן, ומאידך פירש "דרך מבוא
השמש" לצד מערב, דהיינו שקיעת החמה,
והרי ר' יהודה פירש דהכוונה למקום
שהשמש באה וזורחת משם.
ובח"א כתב מהרש"א דאפשר שדרכו דרש"י
בפירוש החומש לפרש כפי פשוטו, ולפי
הניקוד בשני טעמים היה משמע ליה לפרש
שהן ב' דיבורים: "אחרי" - רחוק מן המזרח,
"דרך מבוא השמש" - לצד מערב, עי'
בדבריו.

16. ספר איזהו מקומן

וכתבו תוס' שם דאיתא במדרש שהע"ז
שעבדו לה היא הע"ז שהטמין יעקב תחת
האלה כהר בשכם (נראשית לה. ד.) [וצ"ל
דסברה הסוגיא שם כר' יהודה דהר גריזים
סמוך לשכם, או דשמא אף ר"א מודה שיש
שם הר גריזים, אלא שהר גריזים שניתנה
עליו הברכה הוא סמוך לירדן, ועשו שם ב'
גבשושיות כמש"כ לעיל].

א"ל הר גריזים והר עיבל שיושבין בהם
כותיים - בחולין ו. איתא שדמות יונה
מצאו להן בראש הר גריזים שהיו עובדין
אותה, ולכך גזרו ואסרו את שחיטתם
כמומרים לע"ז, ואע"פ שרוב כותים לאו מהר
גריזים היו מ"מ ר' מאיר לטעמיה דחייש
למיעוטא.

17. ספר איזהו מקומן

אמר ר"א בר"י בדבר זה זייפתי ספרי
כותיים אמרתי להם זייפתם תורתכם
ולא העליתם בידכם כלום שאתם אומרים
אלוני מורה שכם וכו' - כע"ז איתא
בסנהדרין ז': "אמר ר"א בר"י בדבר זה
זייפתי ספרי מינים שהיו אומרים אין תחיית
המתים מן התורה" וכו'.
וכתב בחי' הרד"ל כאן דמפורש בירושלמי
שזייפו וכתבו בתורתם "אצל אלוני מורה
שכם". וראה עוד מרומי שדה.

בב"ל יום ויום לויים נושאים את הארון והיום נשאוהו כהנים וכו' תניא ר"י אומר בשלשה מקומות נשאו כהנים את הארון וכו' - שיטת הרמב"ם בסה"מ (עשה ל"ד) שמצות נשיאת הארון מוטלת על הכהנים, ואע"פ שבמדבר נצטוו הלויים זה היה למיעוט מספר הכהנים, אולם לדורות חייבין הכהנים.

והרמב"ן בהשגותיו על סה"מ (נצורט ג') תמה דמקראות מפורשים הן שהלויים נשאו הארון וחלילה לומר שנשתנה שום מצוה בתורה. ועוד תמה מסוגיין שמבואר בהדיא דבכל יום הלויים נושאים הארון מלבד כג' מקומות. ובחינוך (מלוה שע"ט) הסכים להשגות הרמב"ן.

ובחי' מרן רי"ז הלוי עהר"מ (נמכתנים עמ' ע"ז) וכן בחי' הגרי"ז בסוגיין (מרסימות תלמידים) ביאר שיטת הרמב"ם דשני דינים יש בנשיאת הארון: דין אחד הוא נשיאת המשכן וכליו שהוא אכן בלויים בלבד מדין 'עבודת משא' האמור בהם, ודין זה הוא רק עד כואם

לבית עולמים ומשם ואילך פקע דין 'עבודת משא', ונעוד יש דין מיוחד של נשיאת הארון הנלמד מקרא דפר' עקב "ביום ההוא הבדיל ה' את שבט הלוי לשאת את ארון ברית ה'", וס"ל להרמב"ם שדין מיוחד זה הוא לדורות בכהנים משבט לוי, ואינו שייך כלל לעבודת משא של כלי המקדש דהלויים - עי"ש שהרחיב בזה [ולפי"ז מיושב שפיר תמיהת המנחת חינוך מצוה שע"ט, עי"ש]. וראה בחי' הגרי"ז [מהגרי"ד] שביאר דגם התוס' במגילה ג. סברי כשיטת הרמב"ם.

[ובחזון יחזקאל (מוספתא דפירקין ה"ט) גם כתב כיסוד הזה, וביאר הסוגיא דהכא דבכל יום לויים נושאים הארון מדין 'עבודת משא' של כלי המקדש, אבל כג' מקומות שנשאו הכהנים היה נשיאת הארון דבר בפני עצמו ולא כחלק מנשיאת המשכן, ולכך היה מוטל על הכהנים. [ועי' מהרש"א ח"א שביאר דבג' מקומות הללו לפי שהוצרכו לקדושה יתירה נשאוהו הכהנים שהובדלו להקדישם קדש קדשים]. וראה עוד דבר שאול (ס. א.).]

19. ספר בניהו בן יהוידע על סוטה דף לג/ב

ועוד נ"ל בס"ד הטעם שהיו אותו היום הכהנים נושאים את הארון, ולא הלויים כנהוג, לעשות אותו היום שהוא התחלת כניסתם לא"י סימן על גאולה אחרונה, שתהיה במהרה בימינו אמן, אשר יהיו הכהנים לויים, כמ"ש רבינו האר"י ז"ל על פסוק [יחזקאל מ"ד ט"ו] והכהנים הלויים בני צדוק, שאם יזכר אז יהיה הדבר הזה עתה בכניסה ראשונה זו, ולא יראו עוד גלות כלל. או יובן בס"ד, הטעם להורות, אם יחרב בית המקדש תהיה עבודת הקרבנות מתקיימים בדבור של תורה, כמו שנאמר [הושע י"ד ג'] ונשלמה פרים שפתינו, ולכן הארון שבו התורה, נשאו אותו הכהנים בעלי עבודה של קרבנות: